

ESKİ İTTİFAKLARIMIZI YENİDEN GÜÇLENDİRMELİYİZ

Türkiye Lozan'da elindeki hiçbir toprağı kaybetmedi. Hatta Osmanlı'nın kaybettiğı beş adadan üçünü almayı başardı. Bugün yapılması gereken artık bu adaların nasıl kaybedildiğı üzerine tarihi gerçeğı olmayan uydurma hikâyeler üretmeyi bırakıp, Lozan'da elde edilen bu gayri askeri statü kazanımı üzerine gitmek olmalıdır. İttifaklara dostluklara da ihtiyaç vardır. Eski ittifaklarımızı, tarih içinde oluşmuş ilişkilerimizi yeniden güçlendirmeliyiz.

Ülkemizin Doğu Akdeniz'deki meşru haklarına sahip çıkması ve Yunanistan'ın yayılcı politikalarını engellemesi bu bölgeyi dünya gündeminde üst sıralara çıkardı. Ülkemizde, Ege adaları ve Kıbrıs'ın nasıl elden çıktığı çokça ve genelde de yanlış bilgilere dayalı şekilde konuşulur oldu.

1828'de Osmanlı devleti Rusya karşısında yenilgiye uğrar ve hatta Rus orduları Edirne'ye girer. 1829'da imzalanan Edirne Antlaşması ile Yunanistan'ın bağımsızlığı tanınır. Sonrasında İngiltere ve Fransa'nın desteğıyle devamlı büyüyen Yunanistan nihayetinde 1922'de Ankara önlerine kadar ilerler.

Kasım 1922'de İsmet Paşa'nın başkanlığındaki Türk heyeti Lozan'a giderken 12 Ada 1911'den beri tam 11 yıldır İtalya'nın, Ege Adaları 1913'ten beri tam 9 yıldır Yunanistan'ın, Kıbrıs Adası ise 1878'den beri tam 44 yıldır İngiltere'nin elindeydi.

Oniki Ada'nın kaybı, Trablusgarp Savaşı sırasında gerçekleşmiştir. İtalyanlar, Libya'daki durumu nihayete erdirmek için savaşı Akdeniz'e yaymış ve pek de zorlanmadan Oniki Ada'yı işgal etmiştir. Her ne kadar İtalyanlar, Türkler Libya'dan tam olarak çekildikten sonra adalardaki kuvvetlerini çekeceklerini söylemiş olsalar da, sonrada çeşitli bahanelerle bunu yapmamışlardır. Ne yazık ki Osmanlı'nın bu duruma büyük bir tepki vermemesiyle fiili durum kabullenilmiş oldu.

I. Dünya Savaşı başlayınca 12 Ada İtalya'nın, Ege Adaları fiilen Yunanistan'ın elindeydi. I. Dünya Savaşı başladığında Osmanlı'nın fiilen sahip olduğu hiçbir ada yoktu. 1920'de Sevr Antlaşması'yla Ege Adaları Yunanistan'a, 12 Ada İtalya'ya verildi.

Kıbrıs'ın kaybı ise çok da önceye dayanır. 93 Harbi olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda Osmanlı Devleti çok ağır bir yenilgi aldı. 1878'de İstanbul'a kadar gelen Rus orduları ancak buraların Rusya eline düş-

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

TOBB Başkanı

Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği

(Eurochambres) Başkan Yardımcısı

İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve

Asya Pasifik Ticaret ve Sanayi Odaları Konfederasyonu (CACCI) Başkan Yardımcısı

baskanlik@tobb.org.tr

[f](https://www.facebook.com/Rhisarciklioglu) [i](https://www.instagram.com/Rhisarciklioglu) /@Rhisarciklioglu

mesinden endişe eden İngiliz ve Almanların müdahalesiyle durduruldu. II. Abdülhamit, savaş sonrasındaki Berlin Kongresi'nde İngiltere'nin desteğini almak için Kıbrıs'ı İngiltere'ye vermeyi kabul etti. Böylece Kıbrıs, 1 Temmuz 1878'de tarihte pek görülmemiş bir antlaşmayla İngiltere'ye resmen kiralandı ama fiilen verildi. Böylece Kıbrıs İngiltere'nin yönetimine bırakıldı. I. Dünya Savaşı başlayıp da Osmanlı Almanya'nın yanında savaşa girince İngiltere, 5 Kasım 1914'te Kıbrıs'ı ilhak etti.

Özetle cihan harbinden mağlubiyetle çıkan Osmanlı devleti, sadece tüm Ege adalarını, Kıbrıs'ı değil, Batı Trakya ile Musul ve Kerkük'ü de kaybetmişti. Hatta sonrasında başkenti İstanbul'un yanı sıra, önceki başkentleri Bursa ve Edirne ile İzmir'de işgale uğrayacaktı. Böylece Osmanlı devleti son Padişah Vahdettin'in yönetiminde 300 bin kilometrekarelik dar bir bölgeye sıkışmış kalmıştı.

Mustafa Kemal Paşa önderliğinde İstiklal Harbi kazanıldıktan sonra yeni bir barış anlaşması yapılmak üzere Lozan'a gidildiğinde Türk delegasyonu açısından en önemli husus, memleket üzerinde iktisadi vesayet sistemine yol açan kapitülasyonlardan arınmış, bağımsız ve tam egemen bir Türkiye'nin kabul ettirilmesi idi. İkinci aşamada yani adalar konusundaysa önce Boğaz'ın önündeki adalara yönelinmiştir.

Türkiye, Lozan'da karşısında birleşmiş bir müttefik bloğu buldu. Millî Mücadele sırasında birbirlerinden giderek uzaklaşan devletler, Lozan'da birçok konuda birbirlerini destekledi. Meriç sınırını tartışmaya açtılar. Almanya'dan olduğu gibi Osmanlı'dan savaş tazminatları alma meselesini masaya getirdiler. Kısacası sonunda belirleyici olan şey de gücünüz dahilinde önceliklerinizdi. Lozan'daki heyet zaten Osmanlı döneminde fiilen kaybedilmiş adaları elinde olmayan deniz gücüyle alabilecek durumda değildi.

Peki, İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'ye 12 Adalar teklif edilmiş miydi. Almanların çeşitli defalar Türkiye'yi müttefiklerden uzaklaştırmak, Türkiye'den transit geçiş hakkı istemek ve hatta Türkiye'yi kendi tarafından savaşa sokmak gibi farklı nedenlerle

tekliflerde bulundu. Benzer şekilde Sovyetler Birliği de Boğazlar konusunda avantaj elde etmek üzere girişimlerde bulundu. Türkiye bu noktada dünya savaşının bir tarafı haline gelip büyük bir yıkımla karşılaşma riskini dikkate alarak çok dikkatli bir diplomasi yürüttü ve bu tür tuzak önerilere itibar etmedi.

Sonuç olarak 1921 yazında işgal orduları Ankara yakınlarına kadar gelmiş, Akdeniz'le bağımız koparılmıştı. Eğer Kurtuluş Savaşı'nı kaybetseydik bırakın adaları, İzmir, Bursa, Edirne, İstanbul, Trakya ve Anadolu'nun büyük bir bölümünü kaybedecektik. Mustafa Kemal Paşa başkomutanlığındaki Türk Orduları 1922'de sadece İzmir'i kurtarmadılar, aynı zamanda Türk milletini yeniden mavi vatana kavuşturdular.

Türkiye Lozan'da elindeki hiçbir toprağı kaybetmedi. Hatta Osmanlı'nın kaybettiği Gökçeada, Bozcaada, Tavşan Adaları, Semadirek ve Meis'i istedi. Bu 5 adadan 3'ünü almayı başardı. Lozan'da Yunanistan'ın elindeki belli başlı adaların "gayri askeri statüde" olmasını istedi. Bu isteğini de kabul ettirdi. 12 Ada, Ege Adaları ve Kıbrıs ise Lozan'da kaybedilmedi. Oraya gidilmeden çok önce zaten kaybedilmişlerdi.

Bugün yapılması gereken artık bu adaların nasıl kaybedildiği üzerine tarihi gerçeği olmayan uydurma hikâyeler üretmeyi bırakıp, Lozan'da elde edilen bu gayri askeri statü kazanımı üzerine gitmek olmalıdır. Bu adalar askerden arındırılmıştır. Bu adalarda deniz üssü kurulması ve istihkâm yapılması yasaktır. Ayrıca Lozan Antlaşması Asya kıyasına 3 milden az uzaklıktaki adaları Türkiye egemenliğine bırakmıştır. Dolayısıyla Türkiye'ye 3 mil uzaklıktaki adaların işgali veya silahlandırılması hukuka aykırıdır.

Kuruluşundan beri belli ülkeler tarafından desteklenen Yunanistan'ın Akdeniz'deki saldırgan ve yayılmacı politikasına karşı yapılması gereken, önce diplomasiye ve hukuka dayanmaktır. Karşı cepheyi daraltacak diplomatik adımlar atılmalıdır. Lozan başta olmak üzere uluslararası antlaşmalara gönderme yapılarak uluslararası hukuk devreye sokulmalıdır. Bölge ülkeleri ile ilişkiler geliştirilmelidir. Türkiye elbette güçlüdür ve elbette oldubittiye boyun eğmeyecektir.